

Lisa 1. Nõva-Matsalu külustusala analüüs ja profileerimine

RMK sisemise tööühma tööna koondati taustinfot ja analüüsiti edasiste arengusuundade planeerimiseks külustusala koosseisus olevate puhke- ja kaitsealade tugevusi, nõrkusi, võimalusi ja ohtusid. Samuti valmisid puhke- ja kaitsealade profiilide mustandversioonid, mis aitavad selgemini esile tuua iga puhke- ja kaitseala erisusi ning on aluseks edasiste arengute planeerimisel ja külustajatele alade eripärade tutvustamisel.

Lisaks eelnevalt kirjeldatule, analüüsiti RMK sisemises tööühmas külustusala koosseisus olevate külustuskeskuste hetkeolukorda, nende tugevusi, nõrkusi, võimalusi ning ohtusid. On oluline, et külustuskeskuste tegevus toetab ja täiendab külustusala puhke- ja kaitsealade profiile.

Käesolev materjal on kokkuvõtte tööühma tööst. Külustuskeskuste analüüsid on paigutatud tekstis selle puhke- või kaitseala juurde, kus antud külustuskeskus asub.

1. Analüüsi kokkuvõte

1.1. Nõva puhkeala

Kaunid liivarannad ja head marja- ja seenemetsad. Puhkeala mitmed objektid paiknevad kaitsealadel, tänu millele on säilinud küllastajatele atraktiivsed maastikud.

Küllastaja:

35-44 aastane (29%), kõrgharidusega (47%), Eestist (92%), Tallinna elanik (39%), külastab 2-5 inimese seltskonnas (68%), oma perega (54%) või sõpradega (32%), 69% kõige tähtsam sihtpunkt, 67% suvel, 68% korduvküllastaja, ööbib 57%. Kõige olulisemad tegevused: metsas olemine, ujumine, kalastamine, looduse vaatlemine, telkimine.

Küllastajate rahulolu:

Nõva puhkeala võrreldav küllastajarahuloluindeks oli 2010.aastal 4,34, 2015.aastal 4,51 (üleriigiline keskmine küllastajarahuloluindeks 2015. aastal oli 4,40).

Küllastajate rahulolu hinnang teenuste ja rajatiste kvaliteedile on püsinud stabiilne või tõusnud kõikide näitajate osas. Rahuolu teenuste ja rajatiste hulgaga tervikuna on jäänud samale tasemele, osategurite kaupa vaadates on rahulolu hulgaga paranenud pea kõigi hinnatud näitajate puhul.

Koormustaluvus:

Nõva puhkealal viidi esimene Külustusobjektide seisundi seire ring läbi 2010., teine 2016. aastal. Seire teostati 11 seireobjekttil, millest pinnase ja alustaimestiku seisund olemasoleva meetoodika alusel hinnati 9 objekttil. Hinnatud objektide hulgas moodustasid 55,6% (5 tk) objektid, mille pinnase ja alustaimestiku seisund oli väga hea või hea; rahuldavas seisundis olevaid seireobjekte oli 44,4% (4 tk). 2016. aastal kordusseires olnud objektide pinnase ja alustaimestiku seisundi indeksi muutuse alusel oli ühe (11%) seireobjekti, püsinud stabiilsena. Kuue (67%) objekti seisund oli suhteliselt stabiilne; nendest ühel oli seisund vähesel määral halvenenud. Kahel objekttil (22%) on muutus olnud märgatavam; nende seisund oli paranenud.

Nõva puhkeala SWOT analüüs

Tugevused:

- Mitmekesine loodus (marjad-seened, rannad, "laulev liiv")
 - Seotud omanäoline olemasolev taristu
- Pärandkultuur (sh. militaar)
- Kalastusvõimalused (jões, järved, meri)
- Geoloogia (Neugrund, Balti klint, rändrahnud)
- Põõsaspea - arktiliste lindude rände vaatluskoht
 - Tallinna lähedus ja hea põhiteede võrgustik
- Külustuskeskuse asukoht ja seotus puhkealaga
 - Loodushariduslike programmide hea kvaliteet
 - Matkatee

Nõrkused:

- Maastike madal koormustaluvus
- Osade puhkealasiseste teede halb olukord
 - Huvidekonfliktid erinevate küllastajagruppide vahel (perepuhkaja, pidulised)
- Külustuskeskuse ümbruse ala vähesus, et arendada küllastajatele atraktiiveid välitegevusi

Võimalused:

- Koostöö kohalike ettevõtjatega
- Külustuskeskuse reklaam küllastatavuse suurendamiseks
- Arendada küllastajatele tegevuse pakkumiseks õuealal olevat ekspositsiooni
- Külustuskeskuse ekspo ja tegevuste pidev arendamine ja täiendamine korduvküllastajatele
- Alade tsoonierimise kaudu erinevate huvigruppide vaheliste konfliktide lahendamine
- Küllastuse hajutamine ja võimaluste mitmekesistamine (taristu ja radade arendus, kepikõnnimarsruudid)

Ohud:

- Motopuhkuse (jetid, skootrid, ATV-d) laienemine puhkeala rannapiirkonda
 - Ressursside vähenemine
- Teede olukorra halvenemine

1.2. Nõva külastuskeskus

Nõva külastuskeskus asub Loode-Eestis Perakülas liivase ranna ning marja- ja seenemetsade vahetus läheduses. Oma tegevuses arvestame meie külastajatega, kelle hulgas on nii perepuhkust hindav ja rannamõnusi nautiv külastaja kui ka tõsisem matkaja. Püsiekspositsiooni kaudu saab tutvuda metsatulekahjajärgse metsa kujunemisega. Põnevat teavet pakub ka Neugrundi meteoriidikraatriteemat käsitlev püsinäituse osa. Toredat teadmist pakub näitus Eestimaa puudest ja nende kasutusest. Samuti on võimalik vaadata vahetuvaid fotonäitusi, kus fotodel on kujutatud meie looduse linde-loomi, kes enamasti on jäädvustatud läbi aastate toimunud „Vereta jahi“ käigus. Siit saab alguse 2015. aastal avatud 192 km pikkune matkatee haru, mis viib Perakülast Aegviiduni. Enne veel, kui minna avastama puhkeala, on võimalik teha kiire pilguheit meie objektidele, vaadates filmi „Maa, mis tõuseb merest“. Meilt leiab teavet ümbruskonna vaatamisväärsuste kohta ja saab nõuandeid matkamarsruutide koostamisel. Tegevust leiavad nii noored kui eakamad: teid ootavad näitused, metsamängud ja avastusretk mikroskoobiga liivamaailma. Külastuskeskus pakub nii juhendatud kui ise läbitavaid loodushariduslikke õppeprogramme erinevatele huvigruppidele erinevatel teemadel.

- Metsa kõrvalkasutus (seened, marjad, ravimtaimed, meetaimed metsas, kalapüük), metsatulekahjud, tuleohutus, puit ja puidu kasutus
- Geoloogia, Neugrund, liivarand, liiv
- Perepuhkus

Nõva külastuskeskuse SWOT analüüs

Tugevused:

- Lähedal asuvad mitmekesised loodusväärtused (mets, meri, Põõsaspea, luited, Neugrund) ja põnev kultuuripärand
- Hea asukoht - Tallinna, Keila ja Haapsalu linnade lähedus, keskus asub Peraküla telkimisalale viiva tee läheduses
- Marja- ja seenerikaste metsade lähedus
- Keskus on Peraküla-Aegviidu-Ähijärve matkatee algus /lõpp-punkt
- Keskuse juurest või kilomeetri raadiusest alguse saavad õpperajad
- Loodushariduslikud programmid erinevatele sihtgruppidele
- Keskus on ehitatud spetsiaalselt puhkeala külastajatele info edastamiseks ja loodushariduslikuks tegevuseks
- Atraktiivne õueala, väliekspo olemas, (õuealal on liigirikas Eesti pärismaiste puude „kollektsoon“, mida on võimalik kasutada erinevates loodushariduslikes tegevustes,

Nõrkused:

- Rannapuhkusel olija ei külasta tihti keskust
- Õueala piiratud suurus (külastaja „ligimeelitamisatraksioonid“ võivad hakata killustama olemasolevat loodusesse sobivat õueplaneeringut)
- Keeruline leida püsivat (aastast aastasse, mitte igal aastal uut) osalise tööajaga teabetöötajaid
- Puudulik ühistransport

Võimalused:

- Välja arendada külastajatele tegevuste mitmekesistamiseks metsandusliku õpperaja ekspositsioonihooned
- Õueala ümberplaneerimine ja arendamine erinevatele sihtrühmadele, tervitusala loomine
- Peraküla telkimisala läheduses olevate radade „sidumine“ keskusega
- Keskusehoone ekspositsiooni ja tegevuste pidev arendamine kutsumaks taaskülastama korduvkülastajat
 - Iseseisvalt läbitavate loodushariduslike programmide (seljakotiprogrammid) arendus (nutirakendust toel)
 - Lihtsate nutirakendust kasutamine/arendamine, erinevad nutilahendused qr
- Välja töötada majasisene majajuht
- Ekspositsiooni ja teabepunkti ruumiplaani üle vaatamine (ruumijaotus/kujundus), teabetöötaja laua üle vaatamine, mööblipaigutus

Ohud:

- Ressursi vähenemine (grupid, ideede teostamine)
- Valdavalt rannapuhkust hindavad külastajad
- Vähene valmidus kasutada seljakotiprogramme

1.3. Matsalu rahvuspark

Rahulik keskkond, erinevad pärandmaastikud oma rikkaliku fauna ja flooraga ning kohalik värviküllane rahvakunst moodustavad selle väärtuse, mille pärast tasub siia tulla nii perepuhkajal kui tõsisel loodushuvilisel.

Üldtuntud on Matsalu hea linnuvaatlusalana, mistõttu jagub külastajaid lisaks suveperioodile ka kevadesse ja sügisesse, kui on massiline lindude rändeae.

Külastaja:

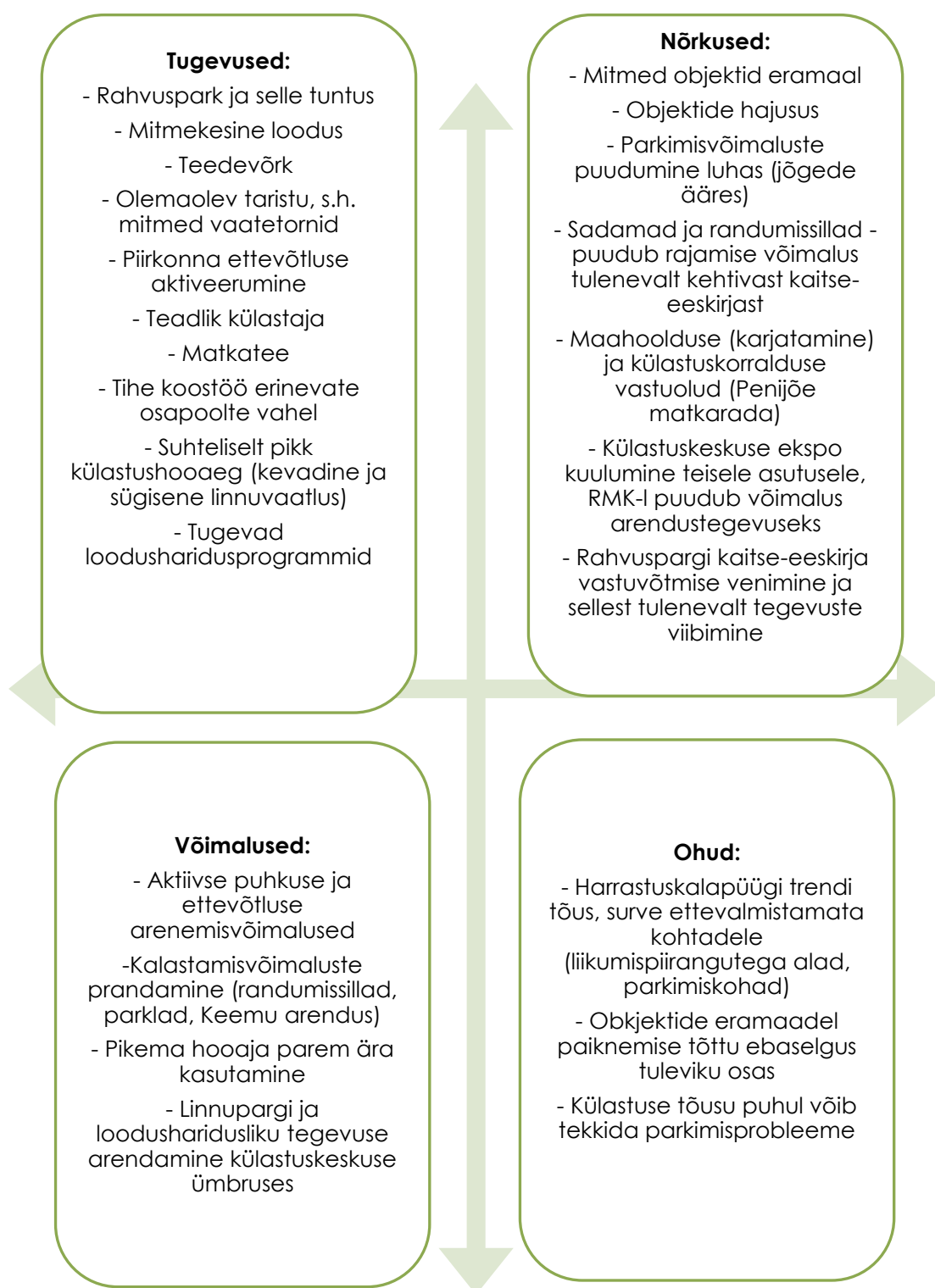
25-34 aastane (24%) (Matsalu RP on võrreldes teiste aladega märgatavalt rohkem (25%) üle 55 aastaseid külastajaid), kõrgharidusega (64%), Eestist (73%), Tallinna elanik (38%), külastab 2-5 inimese seltskonnas (65%), oma perega (45%) või sõpradega (29%), 57% kõige tähtsam sihtpunkt, 33% kevadel, 32% suvel, 53% korduvkülastaja, ööbib 28%. Kõige olulisemad tegevused: looduse vaatlemine, jalutamine, linnuvaatlus, loodusradadega tutvumine ja looduse pildistamine.

Külastajate rahulolu:

Matsalu rahvuspargi võrreldav külastajarahuloluindeks oli 2010.aastal 4,31, 2015.aastal 4,36 (üleriigiline keskmine külastajarahuloluindeks 2015. aastal oli 4,40).

Külastajate rahulolu hinnang teenuste ja rajatiste kvaliteedile on püsinud stabiilne. Rahulolu teenuste ja rajatiste hulga tervikuna on jäänud samale tasemele, osategurite kaupa vaadates on rahulolu hulga parenenud pea kõigi hinnatud näitajate puhul.

Matsalu rahvusparki SWOT analüüs

1.4. Matsalu rahvuspargi külustuskeskus

Matsalu rahvuspargi lõunapiiril, Penijõe mõisahoone II korrusel paiknev keskus pakub külalisele hea võimaluse tutvumiseks Matsalu rahvuspargi eripäraga: Euroopa suurimad looduslikud luhaniidud, roostik, Kasari alamjooksu kujunemine läbi aastakümnete, omanäolised rannaniidud, puisniidud ja puistud, rikkalik kultuuripärand.

Huvilistel on võimalus uurida erinevaid Matsalu piirkonnast kogutud väljapanekuid: linnumunad ja -pesad, putukad ja liblikad, herbaariumid kohalikest taimedest. Oma teadmisi saab täiendada linnuhälte tundmises ja lindude rändeteid uudistades. 2009. aastal valminud 20-minutiline pildiprogramm „Matsalu aasta. Elu Matsalus jääst jääni“ annab meeleoluka ülevaate rahvuspargi asukatest ja nende toimetustest.

Matkahuvilisi ootab külustuskeskuse juurest algav Penijõe matkarada, siin on ka RMK matkatee Penijõe-Aegviidu-Kauksi haru alguspunkt.

Kuna Matsalut teatakse nii Eestis kui mujal maailmas eelkõige linnualana, siis on rahvuspargi külustaja sageli just linnuhuviline, kelle esmaseks sooviks on nii linnuvaatlus kui ka lindude pildistamine. Kevad- ja sügisperioodil on rohkesti liikvel hea optikaga professionaale, suvel aga domineerib perepuhkaja, kes huvitub loodusest üldisemalt: loomavaatlusest (põder, kobras ja ilves eelkõige), lindudest (sookured!), võimalusest teha väike jalgsimatk. Küsitakse paadisõidu-, kalastamis- ja ujumisvõimaluste kohta, samuti söögi- ja majutuskohdade infot.

Uusi võimalusi Matsalus pakub 2019.a. suvest usinat kasutust leidnud keskuse juures asuv Penijõe lõkkekoht - varem Matsalus RMK poolt pakutavaid telkimis- ja lõkkekohti ei olnud.

Matsalu rahvuspargi külastuskeskuse SWOT analüüs

Tugevused:

- Rahvuspark
- Rahvusvaheliselt tuntud linnuala, mis toob inimesed ka külastuskeskusesse
- Hoone (mõis)
- Keskuse meelikõitev looduslähedane ja rahulik ekspositsioon
- Väga heal tasemel esitlusprogramm kolmes keeles
- Invavõimalused keskuse külastajatele
- Hästi väljaarendatud loodusharidusprogrammid kõikidele vanuseastmetele
- Ettevõtjate olemasolu piirkonnas, koostöö ettevõtjatega (paadisõit, toitlustamine ja majutus)
- Külastuskeskuse juurest algav Penijõe matkarada ja Penijõe-Aegviidu-Kauksi matkatee
- Suur õueala
- Toetav taristu
- Pikk külastushooaeg (kevadelsügisel linnuvaatlus)

Nõrkused:

- Külastuskeskuse ekspositsioon ei kuulu RMK-le
- Esitlustehnika vananemine (osaliselt ei kuulu RMK-le)
- Kohalike giidide vähesus (eriti puudutab see võõrkeeltes kõnelevaid giide)
- Vana maja soojapidamatus külmadel talvedel

Võimalused:

- Õueala ja pargi kasutuselevõtt, väliekspositsiooni arendamine (linnupargi välja arendamine)
- Atraktiivsem suunamine külastuskeskusesse (suur tahvel vm atraktsioon Risti-Virtsu maantee äärde Lihula teeristi või ka rahvuspargi piirile Laikülas)
- Keskuse parem viidastamine/suunamine (uksesilt, suunavad jäljed)
- Laialdasem koostöö ettevõtjatega (vastastikune info jagamine) külastajatele mitmekülgsemate tegevuste pakkumiseks (jalgrattalaenus, giiditeenuste pakkumine jne), koostöökogu
- Nutilahendust arendamine (olemasolev nutimäng)
- Sotsiaalmeedia

Ohud:

- Ekspositsiooniruumi II toas oleva tehnika vananemine ja tõrked valgustussüsteemis
- Suvehooajaks asendustöötajate keeruline leidmine
- Ressursi vähenemine

1.5. Vormsi maastikukaitseala

Kaunid omapärased maastikud, rikas pärandkultuur ja traditsioonid, mis teevad külaskäigust väikesaarele nauditava elamuse

Külastaja:

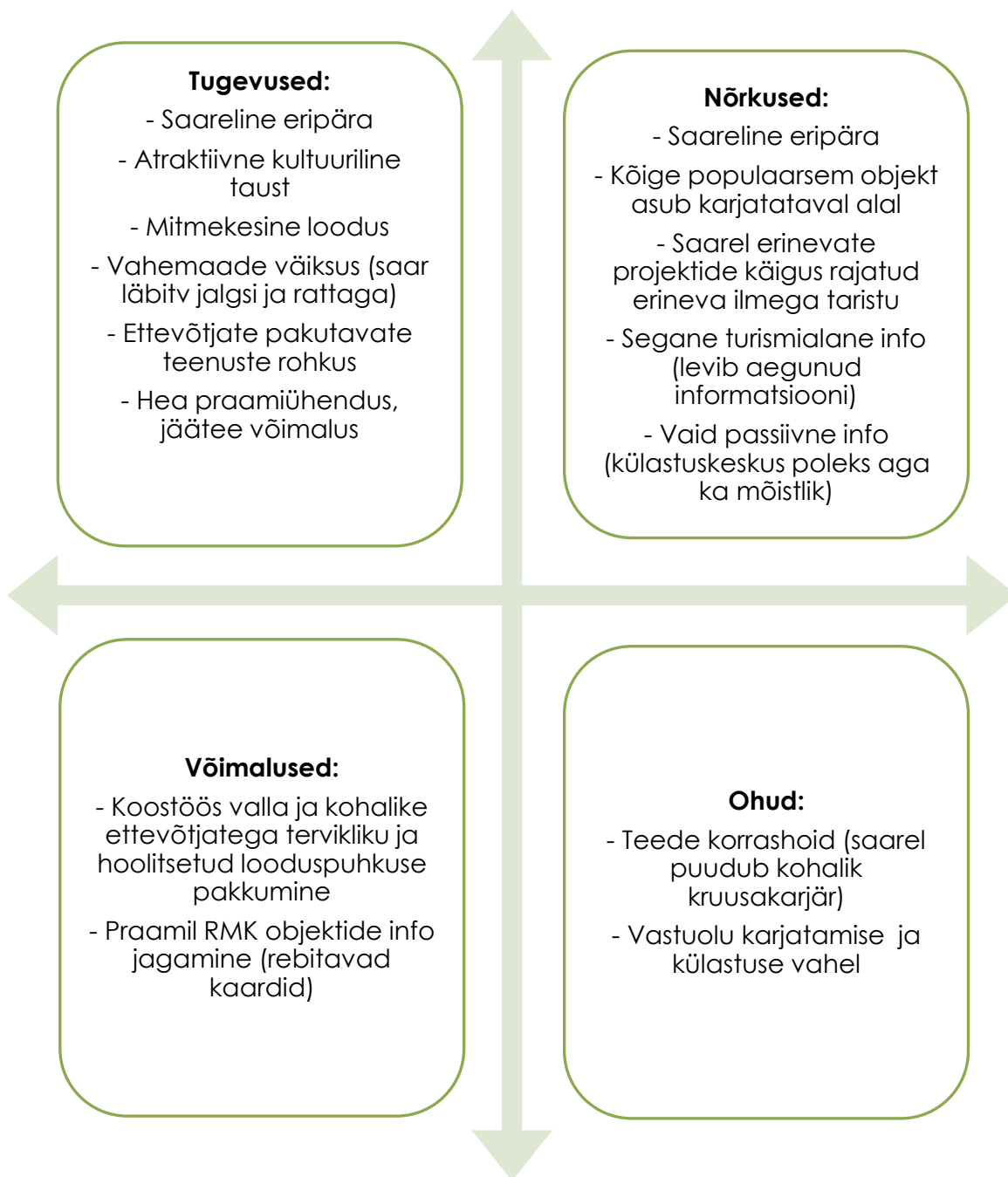
25-34 aastane (29%), kõrgharidusega (71%), Eestist (84%), Tallinna elanik (45%), külastab 2-5 inimese seltskonnas (56%), oma perega (42%) või sõpradega (38%), 58% kõige tähtsam sihtpunkt, 57% suvel, 45% korduvkülastaja, ööbib 87%. Kõige olulisemad tegevused: jalutamine, looduse vaatlemine, jalgrattasõit ja matkamine

Külastajate rahulolu:

Vormsi maastikuala võrreldav külastajarahuloluindeks oli 2010.aastal 3,87, 2015.aastal 4,42 (üleriigiline keskmine külastajarahuloluindeks 2015. aastal oli 4,40).

Külastajate rahulolu hinnang teenuste ja rajatiste kvaliteedile on tõusnud kõikide näitajate osas. Rahuolu teenuste ja rajatiste hulgaga tervikuna on tõusnud. Külastajarahulolu osategurite kaupa vaadates on rahulolu parenenud kõigi hinnatud näitajate puhul.

Vormsi maastikukaitseala SWOT analüüs

1.6. Osmussaare maastikukaitseala

Geoloogiliselt huvitav saar (kliburannad, pankrannik, jäänukjärved, neugrundi bretšarahnud), mitmekesine linnustik ja taimestik, omanäoline kultuuripärand (rannarootslased, militaarobjektid) .

Külastaja:

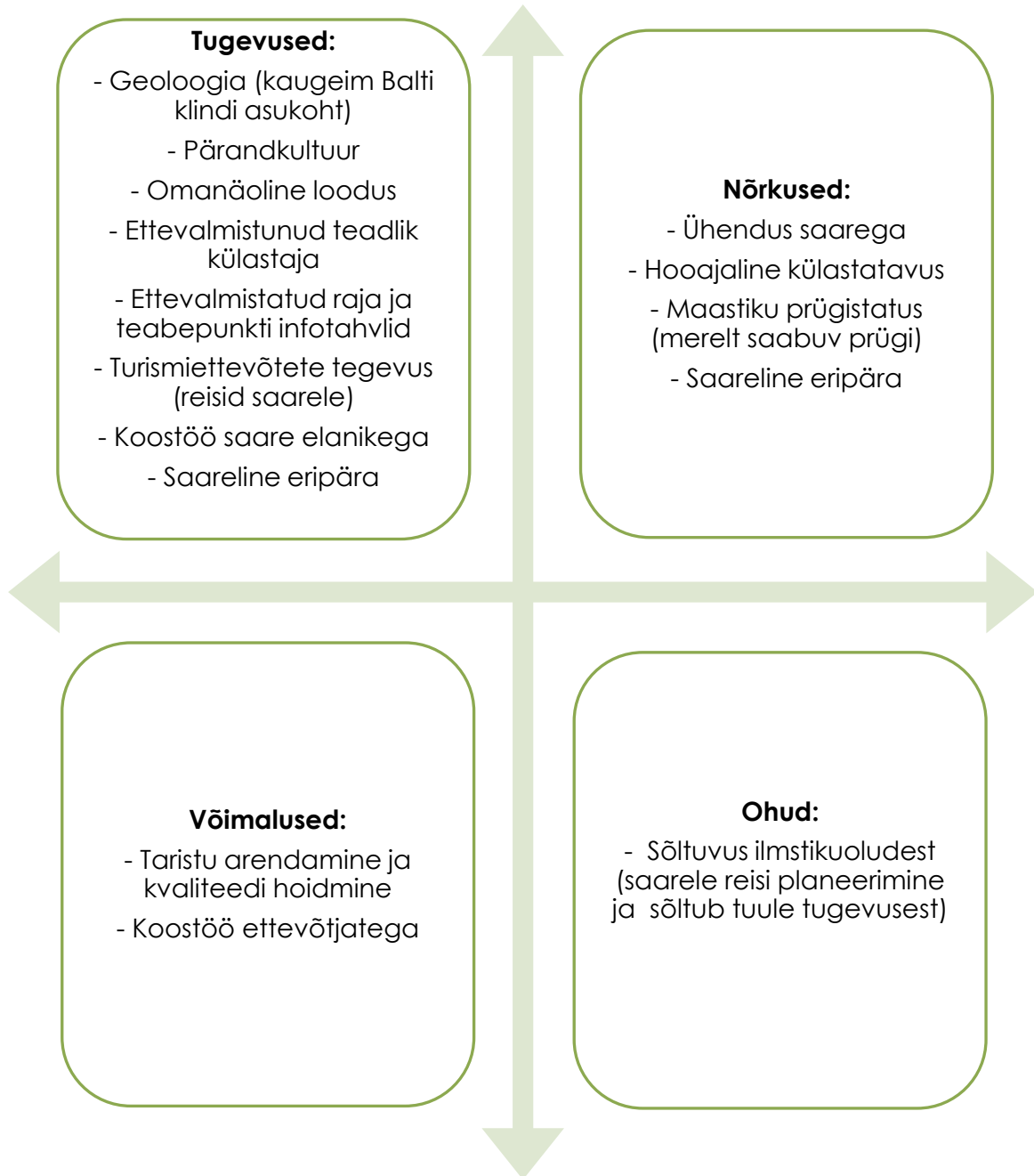
35-44 aastane (44%), kõrgharidusega (77%), Eestist (93%), Tallinna elanik (45%), külastab 6 või enama inimese seltskonnas (72%), oma perega (25%) või sõpradega (41%), 69% kõige tähtsam sihtpunkt, 100% suvel, 80% esmakordne külastaja, ööbib 28%. Kõige olulisemad tegevused: looduse vaatlemine, matkamine, pärandkultuuriobjektidega tutvumine ja jalutamine.

Külastajate rahulolu:

Osmussaare maastikukaitseala võrreldav külastajarahuloluindeks oli 2015. aastal 4,50 (üleriigiline keskmine külastajarahuloluindeks 2015. aastal oli 4,40). Üldiselt hinnati Osmussaare maastikukaitseala külastusobjektide, teenuste ja rajatiste kvaliteeti ning keskkonda positiivselt (Joonis 5). Parimaks hindasid külastajad teabepunkti ja selle teenuste, infostendide, radade, tuletetemiskohtade kvaliteeti. Keskmisest madalamalt hinnati erivajadustega inimestega arvestamist, jäätmemajanduse korraldamist, viidastust, ettevõtjate pakutavate teenuste kvaliteeti.

Viidastuse osas õige märkus – 2016 tulevad uued viidad. Prügikaste pole, ei tule ka, info üleval, tuleb jätkata inimeste harimist. Invavõimalusi pole ja lähiajal pole ka võimalik. Teabepunkti on kõrgelt hinnatud.

Osmussaare maastikukaitseala SWOT analüüs

2. Profileerimine

Vormsi –

killuke erilist loodust ja rannarootsi kultuuri Väinameres.

Saareline eripära, klibused rannad, imelised metsad, väikesed sumbkülad, rannarootsi kultuuripärand – kõige sellega saab tutvuda külastades Vormsit.

Matsalu rahvuspark –

avarate rannaniitude, jõeluhtade ja roostike rüpes asuv linnulaht.

Rahulik keskkond, erinevad pärandmaastikud oma rikkaliku fauna ja flooraga ning kohalik värviküllane rahvakunst moodustavad selle väärtuse, mille pärast tasub siia tulla nii perepuhkajal kui tõsisel loodushuvilisel.

Osmussaar-

saar, kus puhkab viikingite jumal Odin

Kunagi rootslaste poolt asustatud saarel elab praegu vaid saarevaht oma perega. Võrratu looduse ja kultuuripärandiga saart tasub külastada nii loodus- kui ajalohuvilisel, nii pere kui sõpradega, üksi või suurema seltskonnaga.

Nõva puhkeala-

Laulvad liivarannad, saagirikkad männikud – maa, mis tõuseb merest

Matkarajad, mis kulgevad päikeseküllastes marja- ja seenerikastes rannamännikutes, luitevallidel ja laulva liivaga mererannas, tutvustavad loodusväärtusi ja metsarüpes varjul olevat militaarpärandit. Puhkajal on võimalus telkida, istuda lõkke ääres, nautida päikeseloojanguid ja valgusreostuseta öist taevast – lihtsalt olla.

